

”Fallet med de halshuggna”

Chiles nya president startade med praktskandal

Det kom som ett otäckt eko från diktaturens tid. Chiles president, den nyvalde högermannen och miljardären Sebastián Piñera, utsåg nyligen före detta general till direktör för Chiles största fängelse. Ivan Andrusco heter han.

Efter en storm av protester gav högerregeringen upp. Andrusco avgick efter 22 dagar som fängelsedirektör.

Andrusco är den man som under mitten av 80-talet blev djupt inblandad i ett av de mest avskrämda brotten mot de mänskliga rättigheterna i Chile, då tre vänsteraktivister mördades genom halshuggning. Fast chilienarna var vana vid mord och försvinnanden kom ”El caso de los degollados” (fallet med de halshuggna) att skaka hela det chilenska samhället. Santiago Nattino, Manuel Parada och Manuel Guerrero är namnen på offren som återigen gör sig påmind i människors medvetande i Chile.

Efter militärkuppen 1973 i Chile drabbades miljontals människor av statsterrorism. Under 14 år fördömde FN gång på gång diktaturen för brott mot mänskliga rättigheter. ”El caso de los degollados” blev emellertid så makabert att det är ett kapitel för sig i det som allmänheten känner till från diktaturens tid vid makten.

Utnämningen av Ivan Andrusco till fängelsedirektör gav därför upphov till rättmätiga protester. Människorätsorganisationer och de drabbades familjer anklagade regeringen för samröre med Pinochets drängar. Anhöriga till tre brutalt mördade vänstermänniskor fick starka sympatier för sin sak.

De drabbade familjerna protesterade utanför presidentpalatset La Moneda i Santiago, parlamentsledamöter gjorde protesterna till sina egna. Oppositionspolitiker kallade utnämningen ett ”hån” och en ”provokation” gentemot de drabbades familjer. I ett uttalande säger familjerna:

”Med smärta och förskräckelse har vi tagit emot nyheten att president Sebastian Piñera har utnämnt general Ivan Andrusco till ny generaldirektör för Gendarmeriet. En sådan utnämning slår mot vår värdighet eftersom Andrusco satt i högsta ledningen för polisens nu upplösta ledningskommunikation DICOMCAR när våra anhöriga mördades av dess agenter”.

När Pinochets militärer störtade den folkvalde president Allendes folkfrontsregering 1973 hade de väpnade styrkornas olika grenar varsin underrättelsetjänst.

Förutom att Pinochet själv hade DINA, den mest fruktade av alla, förfogade armén över en, flygvapnet hade sin egen, marinen sin och även polisen hade en variant av Säpo och, under 80-talet, även DICOMCAR som var intimt förknippad med Ivan Andruscos repressiva sysslor.

Den 28 mars 1985, tolv år efter militärkuppen, kidnappades Santiago Nattino på öppen gata av DICOMCAR:s agenter. Undantagstillstånd rådde och underrättelsetjänsten hade tillgång till obegränsade resurser. I fråga om Santiago Nattino erkände agenterna själva att det var polisen som grep offret och att det skedde på grund av ekonomiska oegentligheter. De tidiga morgontimmarna den 29 mars 1985 kidnappades även Manuel Parada. Han tjänstgjorde som chef för en

grupp inom den katolska kyrkan och bistod anhöriga till politiskt förföljda med juridisk hjälp under repressionens år.

Lärare försvann

Även Manuel Guerrero, lärare och ledare för AGECH (lärarförbundet), rövades bort samma dag i staden Santiago. Manuel Guerrero var bror till min bästa väninna i Chile. I samband med bortförandet av Manuel Guerrero använde polisen en helikopter samtidigt som biltrafiken omdirigerades för att underlätta aktionen. Åtgärden kom sedan att uppfattas av allmänheten som särskild grym eftersom den inträffade mitt på ljusa dagen och inför skolelever. Polisagenterna sköt på nära håll mot en annan lärare som försökte hindra kidnappningen.

Manuel Guerrero torterades.

Piñera utsåg nyligen en före detta general till direktör för Chiles största fängelse. En man inblandad i fallet med de tre halshuggna.

Han, liksom Santiago Nattino och Manuel Parada, hölls ändå vid liv. Senare, under natten och med hjälp av undantagstillståndet, fördes alla tre bort och dumpades i Santiagos utkanter. De var då fortfarande vid liv, de tvingades på knä och därefter halshöggs de med en militärkniv kallad corvo. När detaljerna av det ofattbara till slut kom till allmänhetens kännedom drabbades Chile av ett nytt trauma: El caso de los degollados.

Omständigheterna kring mordet på Nattino, Parada och Guerrero tog sig in i människornas medvetande och omvandlades till en bumerang för militärjuntan. Det ledde bland annat till att general Cesar Mendoza, en av juntans fyra medlemmar, fick gå. Militärjuntan betecknade då hans avgång som en gest av ”generös patriotism”, men i själva verket var det ett hårt slag mot juntans redan skamfylade anseende. 25 år har gått sedan dess och utnämningen av Andrusco aktualiserade frågan på nytt. De anhöriga till de tre bestialiskt mördade säger idag i sitt uttalande:

”Trots intensiva ansträngningar som gjordes för att spåra våra anhöriga vid liv fick vi inte veta något om dem förrän den 30 mars 1985, då deras kroppar hittades med märken av tortyr, med utdragna naglar, brända öron, brutna ben, halshuggna och förblödda på den väg som förbinder området Quilicura med flygplatsen Pudahuel. Idag finns där minnesmärket Tres Sillas (Tre Stolar) som påminner om brottet som skakade alla människor runt om i Chile och i världen.” De anhörigas säger också att de som utförde brottet var medlemmar i DICOMCAR där Andrusco var en av de aktiva medlemmarna och dessutom i ledande ställning just detta år.

Brottsplatsen var således DICOMCAR:s högkvarter där Andrusco arbetade dagligen. I processen som följde anklagades Andrusco av sina egna poliskolleger som medansvarig, han kände nämligen till vad som försiggick under dessa ohyggliga timmar. Andrusco själv kom undan rättvisan à la Pinochet, men flera av hans kollegor och underordnade i DICOMCAR fick fällande domar och sitter än i dag i fängelset Punta Peuco för tredubbel kidnappning och halshuggning.

Nattinos, Paradass och Guerros familjer kräver idag respekt för sina döda och för den delen även för hela det chilenska samhällets räkning. Man menar att demokratin måste baseras på respekt, främjande och åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, vilket är raka motsatsen till vad Piñeraregeringen gör idag.